

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора педагогічних наук, професора **БУЦИКА Ігоря Михайловича**
на дисертацію **РЕНЬ Гоюань** на тему:
**«Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів
Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність дисертаційного дослідження Рень Гоюань визначається зростанням ролі професійної освіти у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку держави та формуванні людського капіталу, здатного ефективно діяти в умовах динамічних суспільних змін. Сучасні глобальні процеси, пов'язані з цифровою трансформацією економіки, розвитком інноваційних технологій, структурною перебудовою ринку праці та посиленням міжнародної конкуренції, актуалізують потребу в пошуку нових підходів до організації діяльності закладів професійної освіти та забезпечення їх стійкого розвитку.

Особливого значення зазначена проблематика набуває в КНР, де вищі професійні коледжі виступають важливим інструментом реалізації державної політики у сфері підготовки кваліфікованих кадрів для стратегічних секторів економіки. В умовах масштабних реформ професійної освіти, активної інтеграції освіти й виробництва та впровадження інноваційних моделей підготовки фахівців особливої актуальності набувають питання забезпечення ефективного функціонування таких закладів, підвищення їх адаптивності до зовнішніх змін та вдосконалення механізмів управління їх розвитком.

Важливим викликом для сучасної системи професійної освіти КНР є необхідність досягнення балансу між державним регулюванням і розширенням інституційної автономії закладів освіти, забезпеченням якості освітньої діяльності, розвитком партнерства з роботодавцями та використанням потенціалу цифрових технологій. Це зумовлює потребу в комплексному науковому аналізі чинників, механізмів і стратегій розвитку вищих професійних коледжів як відкритих соціально-освітніх систем, здатних ефективно реагувати на сучасні соціально-економічні виклики.

У зв'язку з цим дисертаційне дослідження Рень Гоюань є своєчасним і суспільно значущим, оскільки спрямоване на теоретичне осмислення та практичне розв'язання актуальних проблем функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР. Отримані результати мають як наукову, так і прикладну цінність, оскільки можуть бути використані для вдосконалення управлінської практики, модернізації професійної освіти та підвищення ефективності діяльності закладів професійної освіти в умовах сучасних трансформаційних процесів.

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертації Рень Гоюань, вирізняються достатнім рівнем наукової аргументованості та переконливості, що забезпечується чіткою логікою дослідницького пошуку, розв'язанням поставлених завдань, відповідністю обраних методів меті дослідження та належним взаємозв'язком між теоретичною й емпіричною складовими роботи.

Переконливість отриманих результатів ґрунтується на опрацюванні широкого кола наукових джерел, нормативно-правових актів, стратегічних документів і матеріалів, що відображають особливості розвитку системи професійної освіти КНР. Це дало змогу автору всебічно проаналізувати сучасний стан досліджуваної проблеми, виявити основні тенденції розвитку вищих професійних коледжів КНР, уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження та визначити ключові чинники, які впливають на їх функціонування в умовах соціально-економічних трансформацій.

Достовірність висновків підтверджується також репрезентативною емпіричною базою дослідження. Використання анкетування, опитування, бесід, спостереження та інших методів збору емпіричних даних забезпечило можливість отримання об'єктивної інформації щодо особливостей діяльності вищих професійних коледжів КНР, оцінки впливу сучасних соціально-економічних викликів на різні групи учасників освітнього процесу та визначення перспективних напрямів удосконалення функціонування професійної освіти. Важливим чинником забезпечення надійності результатів стало застосування методів статистичної обробки даних, що дозволило здійснити коректну інтерпретацію отриманих результатів та підтвердити їх об'єктивність.

Про належний рівень обґрунтованості наукових положень свідчить і те, що всі основні висновки дисертації базуються на результатах комплексного аналізу нормативно-правового забезпечення професійної освіти КНР, дослідження механізмів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів, вивчення потреб різних груп стейкхолдерів, а також розроблення моделі розвитку закладів професійної освіти. Запропоновані авторкою рекомендації логічно випливають із результатів проведеного дослідження та спрямовані на вирішення конкретних проблем, виявлених у процесі теоретичного й емпіричного аналізу.

Таким чином, сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими, взаємопов'язаними та підтвердженими результатами проведеного дослідження, що свідчить про їх наукову достовірність і практичну цінність.

Структура дисертації, логіка її побудови та характер викладу матеріалу забезпечує цілісне розкриття обраної наукової проблеми та відображає послідовність реалізації авторського дослідницького задуму. Розташування розділів і підрозділів підпорядковане логіці наукового пошуку: від аналізу теоретичних засад і сучасного стану

проблеми до обґрунтування авторських підходів та визначення практичних шляхів їх реалізації.

Складові дисертації перебувають у тісному змістовому взаємозв'язку, що забезпечує наступність викладу та аргументованість отриманих результатів. Робота містить усі необхідні структурні елементи, передбачені чинними вимогами до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії: анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки до них, загальні висновки, список використаних джерел і додатки.

Послідовність викладу матеріалу, збалансованість окремих частин дослідження та узгодженість між його теоретичною й практичною складовими сприяють належному сприйняттю результатів наукового пошуку та підтверджують продуманість загальної концепції дисертації.

Анотації локанічно й змістовно репрезентують основні результати дослідження, відображають його наукову новизну, практичну значущість і ключові положення, що дозволяє сформулювати цілісне уявлення про зміст і результати дисертації.

Зміст **вступу** забезпечує цілісне уявлення про науковий задум дисертаційного дослідження та логіку його реалізації. Авторкою належно окреслено проблемне поле дослідження, обґрунтовано його актуальність і зв'язок із сучасними науковими пошуками у сфері професійної освіти. Коректно визначено основні елементи наукового апарату: мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження.

Вступна частина також містить вичерпну характеристику наукової новизни отриманих результатів, їх практичного значення та сфер можливого застосування. Подані відомості про апробацію результатів дослідження, їх впровадження та публікаційне висвітлення свідчать про належний рівень наукової апробації основних положень дисертації та відповідність роботи вимогам, що висуваються до досліджень такого рівня.

У **першому розділі** «Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів як сучасна освітня проблема» досліджувана проблематика розглядається крізь призму сучасних трансформацій професійної освіти та суспільно-економічних процесів, що впливають на розвиток освітньої галузі КНР. Побудова розділу демонструє послідовний перехід від аналізу наукових підходів до осмислення історичних передумов становлення вищих професійних коледжів і подальшого розкриття сутності їх функціонування в сучасних умовах.

Теоретичний аналіз ґрунтується на широкому колі наукових джерел, що дозволило автору систематизувати напрацювання китайських, європейських та українських дослідників щодо модернізації професійної освіти, розвитку інституційних механізмів управління, інтеграції освіти й виробництва, цифровізації освітнього середовища та забезпечення якості освітньої діяльності. У результаті окреслено провідні тенденції розвитку вищої професійної

освіти КНР, виявлено дискусійні аспекти наукової проблеми та визначено напрями, які потребують подальшого дослідження.

Окреме місце в структурі розділу займає ретроспективний аналіз становлення та розвитку вищих професійних коледжів КНР. Відтворення основних етапів еволюції професійної освіти дало можливість простежити вплив державної політики на модернізацію мережі професійних коледжів, виявити закономірності їх розвитку та з'ясувати особливості адаптації до змін економічного, технологічного й соціального характеру.

Увагу привертає запропоноване автором трактування функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР як багатовимірного процесу, що поєднує освітні, управлінські, соціальні, економічні та технологічні складові. У межах підрозділу 1.3 уточнено зміст базових понять дослідження, здійснено типологізацію соціально-економічних викликів та розкрито специфіку їх впливу на діяльність закладів професійної освіти. Такий підхід сприяє більш глибокому розумінню чинників, які визначають сучасний стан і перспективи розвитку професійної освіти КНР.

Логічним продовженням теоретичного аналізу стало висвітлення актуальних тенденцій розвитку професійної освіти КНР. У полі зору авторки перебувають процеси цифровізації освітнього середовища, посилення інтеграції освіти й виробництва, розширення інституційної автономії, розвиток партнерської взаємодії з роботодавцями та орієнтація на підвищення якості професійної підготовки відповідно до потреб сучасного ринку праці. Завдяки цьому сформовано цілісне бачення сучасних пріоритетів розвитку вищих професійних коледжів у контексті реалізації державної політики модернізації професійної освіти.

Зміст першого розділу засвідчує належний рівень теоретичного опрацювання проблеми, системність наукового пошуку та обґрунтованість авторських узагальнень.

Другий розділ «Організаційно-змістовий супровід функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів» присвячено дослідженню чинників, механізмів та управлінських інструментів, які визначають ефективність діяльності закладів професійної освіти в сучасних умовах. Представлені результати дозволяють простежити взаємозв'язок між державними освітніми пріоритетами, суспільними запитами та внутрішніми процесами розвитку вищих професійних коледжів КНР.

Помітне місце в структурі розділу займає аналіз соціально-економічних викликів, що впливають на функціонування професійної освіти на різних рівнях. Авторкою запропоновано їх систематизацію з урахуванням специфіки впливу на основні групи учасників освітнього процесу в допандемічний, пандемічний та постпандемічний періоди. Такий підхід дозволив виявити відмінності у сприйнятті та наслідках демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і управлінських змін для здобувачів освіти,

педагогічних працівників, адміністративного персоналу та роботодавців, а також розкрити їхній вплив на розвиток професійних коледжів як відкритих соціально-освітніх систем.

Серед результатів, що мають самостійне наукове значення, варто відзначити узагальнення механізмів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР. У роботі розкрито зміст інституційного, економічного, педагогічного, цифрового та соціально-партнерського механізмів, охарактеризовано особливості їх практичної реалізації та визначено їх роль у забезпеченні стабільності й адаптивності системи професійної освіти. Окрему увагу приділено розвитку взаємодії між освітою та виробництвом, цифровій модернізації управлінських процесів, удосконаленню систем забезпечення якості освіти та розширенню автономії закладів професійної освіти.

Значний аналітичний потенціал має проведене авторкою обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку вищих професійних коледжів КНР. Функціонування цих закладів розглядається в тісному взаємозв'язку із завданнями розвитку людського капіталу, потребами інноваційної економіки та необхідністю забезпечення відповідності освітніх результатів сучасним вимогам ринку праці. У результаті визначено цілі та завдання, які мають забезпечувати довгострокову результативність діяльності професійних коледжів у мінливому соціально-економічному середовищі.

Важливим результатом розділу стало розроблення моделі функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР. Запропонована модель інтегрує стратегічний, нормативно-правовий, організаційно-управлінський, освітньо-змістовий, ресурсно-технологічний та результативно-оцінний блоки, відображаючи їх взаємозалежність і взаємодію. Її зміст демонструє прагнення автора поєднати вимоги державної освітньої політики, потреби ринку праці, можливості цифрових технологій та механізми забезпечення якості освіти в межах єдиної концептуальної конструкції.

Практичну спрямованість дослідження підсилює розроблена система критеріїв та показників оцінювання ефективності функціонування і розвитку вищих професійних коледжів. До неї включено показники адаптивності до змін зовнішнього середовища, якості освітніх програм, рівня інноваційної діяльності, результативності співпраці з виробничим сектором, успішності підготовки випускників та доступності професійної освіти для різних категорій населення.

Підґрунтям для формулювання авторських висновків стали результати емпіричного дослідження, проведеного серед здобувачів освіти, педагогічних працівників та представників адміністрації закладів професійної освіти. Отримані дані дали можливість не лише виявити актуальні проблеми функціонування професійних коледжів, а й перевірити обґрунтованість запропонованих механізмів розвитку та визначити найбільш перспективні напрями модернізації системи професійної освіти КНР.

У цілому зміст другого розділу свідчить про високий рівень аналітичної роботи автора та прагнення до комплексного осмислення досліджуваної проблеми.

Третій розділ «Науково-практичне забезпечення вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів» репрезентує завершальний етап дослідження, в межах якого результати теоретичного аналізу та емпіричних розвідок трансформовано у систему практикоорієнтованих положень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів професійної освіти. Зміст розділу демонструє прагнення автора поєднати стратегічне бачення розвитку професійної освіти із реальними потребами освітньої практики та сучасними тенденціями суспільно-економічного розвитку.

У центрі уваги дисертантки перебувають питання підвищення ефективності функціонування вищих професійних коледжів у контексті трансформацій, зумовлених цифровізацією економіки, змінами структури зайнятості населення, зростанням ролі інновацій та необхідністю підготовки фахівців нового покоління. Такий ракурс дослідження дозволив автору визначити перспективні напрями модернізації професійної освіти та окреслити умови, за яких заклади професійної освіти можуть зберігати конкурентоспроможність і забезпечувати відповідність підготовки кадрів потребам ринку праці.

Суттєвим результатом дослідження стало обґрунтування сукупності принципів, покладених в основу розвитку вищих професійних коледжів КНР. Запропонована система принципів відображає сучасні підходи до управління професійною освітою та орієнтує діяльність закладів на гнучкість, відкритість до інновацій, розвиток партнерських зв'язків із виробничим сектором, використання цифрових ресурсів і забезпечення високих стандартів якості освітньої діяльності. У роботі переконливо показано, що саме поєднання цих засад створює передумови для сталого розвитку професійної освіти в умовах суспільних змін.

Помітне місце в розділі займає проблематика забезпечення якості освітньої діяльності. Аналізуючи сучасний китайський досвід, авторка розглядає якість освіти як інтегральний результат взаємодії управлінських, кадрових, організаційних та ресурсних чинників. У цьому контексті увагу зосереджено на розвитку внутрішніх і зовнішніх механізмів оцінювання, удосконаленні процедур моніторингу, оновленні змісту підготовки, цифровізації освітнього менеджменту та розширенні співпраці із зовнішніми стейкхолдерами. Представлені висновки засвідчують, що ефективність функціонування професійних коледжів значною мірою визначається здатністю поєднувати автономність управлінських рішень із системою відповідальності за результати освітньої діяльності.

Практична складова дослідження знайшла відображення у комплексі рекомендацій, спрямованих на вдосконалення діяльності вищих професійних коледжів КНР. Запропоновані авторкою підходи стосуються розвитку індустріально-освітнього партнерства, модернізації

системи управління, розширення цифрової інфраструктури, вдосконалення механізмів забезпечення якості та посилення ролі професійної освіти у формуванні людського капіталу. Їх цінність полягає у тому, що вони спираються на результати проведеного дослідження та враховують особливості сучасного етапу розвитку професійної освіти КНР.

Важливим результатом проведеного дослідження є вихід за межі суто національного контексту та осмислення потенціалу китайського досвіду для вдосконалення професійної освіти в інших країнах. Узагальнені авторкою підходи до розвитку партнерства між освітою і виробництвом, функціонування галузевих освітніх об'єднань, реалізації стратегії «Double High Plan» і забезпечення якості освітньої діяльності розглядаються як такі, що можуть слугувати орієнтиром для модернізації сучасних систем професійної освіти. Це надає дослідженню не лише національного, а й порівняльно-педагогічного значення.

У цілому третій розділ характеризується концептуальною завершеністю, практичною спрямованістю та високим рівнем узагальнення отриманих результатів.

Висновки відображають результати виконання дисертації відповідно до визначеної мети і поставлених завдань.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується також позитивними результатами впровадження матеріалів дисертації в освітній процес кількох освітніх закладів.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягають у тому, що *вперше*:

- сформульовано визначення ключових понять дослідження, а саме: соціально-економічні умови, що є комплексом об'єктивно зумовлених демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і інституційних змін та суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування систем і вимагають від них перебудови, оновлення та вироблення нових механізмів реагування задля сталого розвитку та ефективного функціонування; функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів – це процес забезпечення стабільності, модернізації та інноваційного зростання закладу в умовах демографічних, економічних, культурних, технологічних, управлінських та нормативних викликів;

- розроблено та обґрунтовано модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР, адаптовану до соціально-економічних викликів, що враховує глобальні тенденції та національні особливості, яка інтегрує такі взаємопов'язані блоки: стратегічний, що визначає цілі та пріоритети розвитку відповідно до державної освітньої політики

та соціально-економічних викликів; нормативно-правовий, який забезпечує регуляторну основу функціонування закладів; організаційно-управлінський, спрямований на реалізацію механізмів управління, розвиток інституційної автономії та управлінської гнучкості; освітньо-змістовий, що відображає модернізацію змісту підготовки відповідно до вимог ринку праці та індустрії 4.0; ресурсно-технологічний, який охоплює кадрове, матеріально-технічне та цифрове забезпечення; результативно-оцінний, що передбачає систему критеріїв і показників оцінювання ефективності діяльності коледжів;

– розроблено комплекс принципів щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів: принцип системності та цілісності розвитку, принцип адаптивності до динамічних змін ринку праці, принцип інтеграції освіти і виробництва, принцип інноваційності та цифровізації освітнього середовища, а також принцип поєднання інституційної автономії з підзвітністю результатів діяльності;

– розроблено систему механізмів щодо ефективного функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів: розбудову системи внутрішнього забезпечення якості (моніторинг освітніх результатів, оцінювання ефективності програм, цифрові інструменти аналітики); впровадження зовнішнього оцінювання та акредитаційних процедур; розвиток системи стандартів і кваліфікацій; посилення ролі роботодавців у формуванні змісту підготовки; а також використання критеріїв і показників ефективності, що відображають адаптивність, інноваційність, результативність підготовки та рівень працевлаштування випускників;

уточнено та вдосконалено зміст функціонування та розвитку вищих професійних коледжів в умовах соціально-економічних викликів, класифікацію соціально-економічних викликів КНР з оперттям на цільову аудиторію дослідження, забезпечивши теоретичну базу для подальших досліджень та практичних застосувань;

дістали подальшого розвитку теоретичні і методичні засади вдосконалення управлінських стратегій вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, адаптованих до змінних умов сучасності, у тому числі через впровадження інноваційних технологій і підходів в освітній процес.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для вдосконалення організаційно-управлінських, нормативно-методичних та змістових засад функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах сучасних соціально-економічних викликів. Результати дослідження можуть бути адаптовані й використані для розроблення стратегій розвитку закладів професійної освіти, удосконалення механізмів забезпечення якості освітньої діяльності, підвищення ефективності управлінських процесів та розвитку партнерської взаємодії між закладами освіти і виробничим сектором.

Практичну цінність становлять розроблена структурно-функціональна модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР, система критеріїв та показників оцінювання ефективності їх діяльності, а також комплекс рекомендацій щодо модернізації професійної освіти в умовах цифровізації та трансформації ринку праці. Отримані результати можуть бути використані в діяльності органів управління освітою, керівників закладів професійної освіти, розробників освітньої політики, під час підготовки навчально-методичних матеріалів, програм підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів, а також у процесі подальших наукових досліджень проблем розвитку професійної освіти.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Отримані результати дослідження було оприлюднено в 9 наукових працях, з яких стаття у науковому виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science Core Collection, 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових виданнях України, 5 тез наукових доповідей.

Опублікований доробок здобувачки відображає змістовну та логічну структуру проведеного дослідження, охоплюючи його теоретичні засади, результати емпіричного аналізу та практичні напрацювання. Представлені наукові праці демонструють послідовність авторської наукової позиції, достатній рівень апробації отриманих результатів і їх відповідність темі дисертації, що дозволяє вважати основні положення роботи належним чином представленими у науковому дискурсі.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, у якій викладено обґрунтовані висновки і рекомендації, представлені авторкою для публічного захисту. Використання ідей і текстів інших авторів має посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності не виявлено, що свідчить про дотримання здобувачкою принципів академічної доброчесності.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження або вказують на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації. Водночас, не дивлячись на відзначені досягнення, дисертація Рень Гоюань не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень:

1. У дисертації ґрунтовно проаналізовано соціально-економічні виклики, що впливають на функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР, однак доцільним було б більш детально конкретизувати особливості прояву окремих викликів у різних регіонах КНР, зважаючи на суттєві відмінності в рівнях соціально-економічного розвитку провінцій та специфіку регіональних ринків праці.

2. На нашу думку, доцільно було б більш чітко показати взаємозв'язок між визначеними соціально-економічними викликами та запропонованими напрямками їх подолання у межах авторської моделі.

3. У підрозділах 1.1 та 1.2. пріоритетно представлено китайський науковий дискурс з порушеної проблеми й фрагментарно охоплено сучасні міжнародні дослідження з питань діяльності закладів професійної освіти, що певним чином знижує ступінь інтернаціоналізації дослідження, тож доцільно було б розширити аналітичний огляд за рахунок актуальних міжнародних публікацій останніх 5 років.

4. У роботі окреслено стратегічні напрями розвитку вищих професійних коледжів КНР, однак, доцільно було б визначити можливі ризики їх реалізації в сучасних соціально-економічних умовах.

5. Перспективним видається доповнення розроблених авторкою практичних рекомендацій орієнтовними показниками оцінювання ефективності їх упровадження, що дало б можливість відстежувати результативність запропонованих змін.

Проте, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і спрямовані на підвищення практичної значущості дисертації в контексті сучасних задач освітніх, педагогічних наук.

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів», відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка Рень Гоюань заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Ігор БУЦИК